

Maszyny parowe z Królewskiej Huty Małapanew

Historia pierwszej maszyny parowej

August Holzhausen (1768-1827), budowniczy maszyn parowych w Królewskiej Hucie Malapane.

James Watt (1736-1819), autor udoskonaleń, konstruktor i budowniczy maszyn parowych. Obraz Henry Howarda.

Tradycyjnie w drugą środę miesiąca, 8 maja odbył się kolejny wykład w ramach cyklu „Spotkania w Dolinie”, zorganizowany przez Stowarzyszenie Dolina Małej Panwi. Tym razem Józef Tomasz Juros przedstawił efekty ponad dwuletnich poszukiwań, w często dotychczas nieznanych źródłach, informacji o budowanych w Hucie Małapanew maszynach parowych.

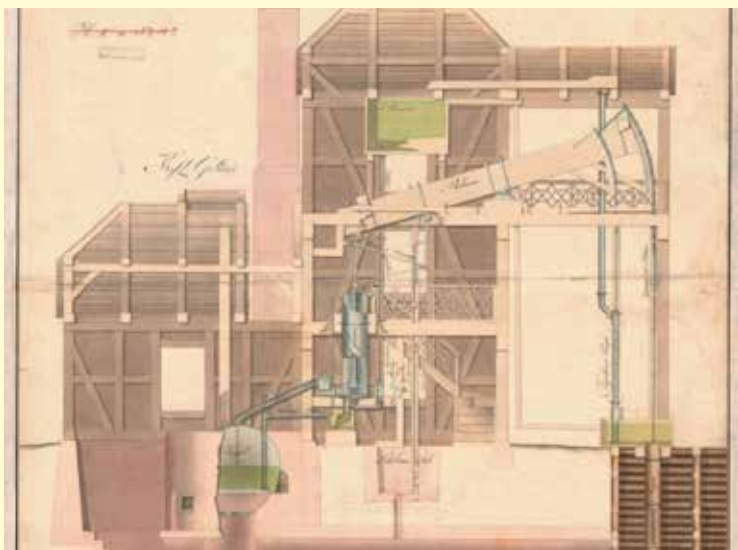
W roku 1712 angielski górnik i kowal z wykształcenia **Thomas Newcomen** (1663-1729), we współpracy ze szklarzem Johnem Cowleyem, zbudował pierwszy silnik parowy, tzw. atmosferyczny, służący do napędu pompy odwadniającej kopalnie. Po raz pierwszy zastosowano go w kopali węgla w Staffordshire. Rozwiązanie to spotkało się z wielkim zainteresowaniem i szybko wprowadzone zostało w innych kopalniach.

W roku 1763 technik laboratoryjny, pracujący na Uniwersytecie w Glasgow, **James Watt** (1736-1819) otrzymał zlecenie naprawy modelu urządzenia Newcomena i po wie-

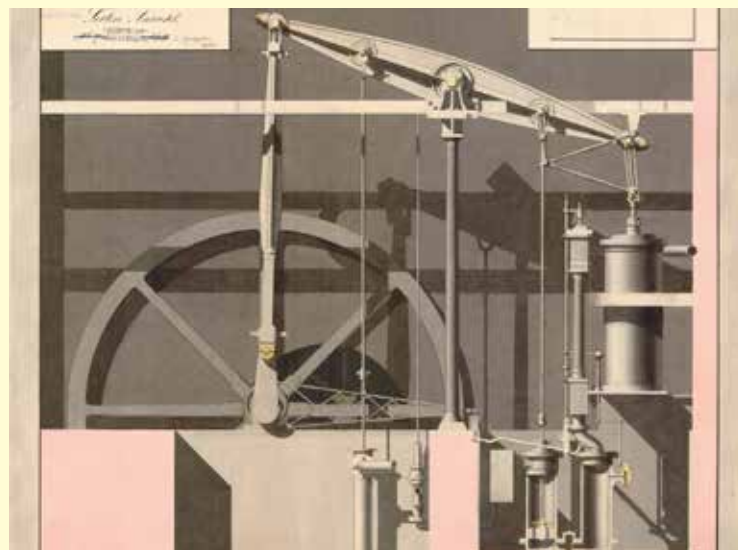
lu próbach znacznie je udoskonalił. Udoskonalenia Watta sprawiły, że maszynę wykorzystywano już nie tylko do odwadniania szybów kopalnianych. W roku 1766 po raz pierwszy maszyna parowa została użyta do napędu miechów hutniczych. Efektem kolejnych udoskonaleń Watta, było rozpoczęcie w Soho pod Birmingham w roku 1775, w spółce z Boultonem, produkcji silników parowych na sprzedaż. Watt po raz pierwszy zastosował rozwiązanie polegające na podawaniu pary przed i za tłokiem, co znacznie usprawniło pracę maszyny. Historia maszyn parowych Newcomena i Watta, oraz ich za-

Replika plakiety nagrobnej z popiersiem Jona Baildona (1773-1846) ze zbiorów Muzeum Hutnictwa w Ozimku.

20 calowa maszyna parowa systemu Newcomena dla kopalni w Tarnowskich Górach, wykonana w całości w Królewskiej Hucie Malapane w Ozimku w roku 1788 (Rysunek z archiwum Wyższego Urzędu Górniczego we Wrocławiu, w zbiorach Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze).

Nowoczesna maszyna systemu Watta z początku XIX wieku, ze skraplaczem i pompą kondensacyjną (Rysunek z archiwum Wyższego Urzędu Górniczego we Wrocławiu, w zbiorach Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze).

zbudowanej na Śląsku

stosowania w przemyśle, rozegrała się na przestrzeni kilkudziesięciu lat XVIII wieku w Anglii. Jak wkrótce miało się okazać, zrewolucjonizowała ona rozwój przemysłu na całym świecie.

Minister Heinitz odpowiedzialny w rządzie Fryderyka Wielkiego z rozwój przemysłowy Prus oraz hrabia von Reden zawiadujący wówczas śląskim przemysłem, szybko docenili angielskie odkrycia. Maszyna parowa, zastosowana do odwadniania kopalń, miała okazać się jedynym rozwiązaniem, pozwalającym na eksploatację tarnogórskich kopalń. Watt i Boulton nie byli jednak skorzycy do sprzedaży opatentowanej przez siebie technologii. Po licznych podróżach pruskich specjalistów do Anglii, **Carl Friedrich Bückling** zbudował pierwszą na terenie Niemiec maszynę parową, zdolną do długotrwałej pracy. Została uruchomiona 23 sierpnia 1785 roku w Hettstädt. W jej budowie uczestniczył, określany jako „dobra głowa do mechaniki”, **August Friedrich Holzhausen**. Niewiele lat później, po przybyciu na Śląsk, miał stać się znanym samodzielnym budowniczym maszyn parowych. Maszyna zbudowana przez Bücklinga ulegała jednak częstym awariom i nadal nie była zdolna do ciągłej pracy. Bücklingowi przypisuje się autorstwo pierwszych maszyn na Śląsku, gdzie dzięki von Redenowi podniesiono wytworzenie wysokiej jakości żelaza do takiego poziomu, że możliwe było rozpoczęcie produkcji części do budowy kolejnych maszyn. Jakkolwiek zasługi Bücklinga w tej dziedzinie są niepodważalne, nie on miał się okazać autorem rozpoczęcia samodzielnej produkcji maszyn parowych na Śląsku.

Królewska Huta Małapanew (*Malapane*), wybudowana przez nadleśniczego królewskiego Rheadana w roku 1754 przede wszystkim dla produkcji militarnej, była początkowo jednym z wielu podobnych, niewielkich zakładów hutniczych na Śląsku, kierowanym przez Izbę Wójcika - Domenalną (*Kriegs- und Domänenkammer*). Dopiero dokonane za sprawą Redena przejęcie Huty pod zarząd cywilny Wyższego Urzędu Górniczego we Wrocławiu w roku 1780, pozwoliło wynieść ją do wysokiego, porównywalnego z angielskim poziomem. W tym celu konieczna była najpierw przebudowa obydwu wielkich pieców i wyposażenie ich w sprowadzone z Anglii nowoczesne dmuchawy cylindryczne, oraz zorganizowanie niespotykanych w tamtych czasach, doskonale wyposażonych warsztatów maszynowych. William Wilkonson sprowadzony został do Huty Małapanew w roku 1789, celem przeprowadzenia prób wytopu z użyciem koksu. Zostały one uwieńczone sukcesem, a pierwszego udanego spustu dokonano 19 listopada tego roku. Nadzór nad modernizacją

sprawował, zarządzający Hutą, **Johann Friedrich Wedding**.

O Hucie w Ozimku na początku XIX wieku w swej relacji francuski baron de Villfosse pisał: „*W Hucie Malapane znajdują się dwa wysokie piece (...). Pracujący piec ma wysokość 30 stóp i wyposażony jest w żelazną dmuchawę cylindryczną. Sprowadzono ją swego czasu z Anglii i była pierwszym tego typu urządzeniem na Śląsku. W tym zakładzie dokonywano pierwszych doświadczeń z nowoczesnymi metodami formowania i odlewania, powstała pierwsza wiertarnia i tokarnia do produkcji części, umożliwiających budowę maszyn parowych i dmuchaw. Tutaj także rozpoczęto odlewanie pierwszych na Śląsku dział, udoskonalono proces świeżenia przy użyciu pieca fryszerskiego, przeprowadzono pierwsze próby wytopu przy użyciu koksu. Stąd Huta Malapane musi być uznawana jako szkoła kadry dla całego górnośląskiego hutnictwa żelaza. Od czasu, kiedy do opalania wysokich pieców i odlewni zaczęto wykorzystywać węgiel kamienny, Huta w Ozimku nastawiła się na produkcję dział i dużych części maszyn.*”

W związku z odmową Boultona i Watta, sprzedaży pierwszej maszyny parowej do odwadniania tarnogórskich kopalń, zamówienie skierowano do Samuela Homfraya z Panydarren w Południowej Walii, który dla oceny potrzeb przybył na Śląsk. Umowa na dostawę 32 calowej, atmosferycznej maszyny parowej Newcommena została zrealizowana i 19 stycznia 1788 roku uruchomili ją na szybie „Kunstschacht” Królewskiej Kopalni Fryderyk w Tarnowskich Górach, sprowadzony z Rothenburga asesor Bückling. Do nadzoru nad nią polecił on młodemu, ale już doświadczonemu mechanikowi, a jednocześnie kadetowi górniczemu, geodetę i maszynistę Johanna Conrada Friedricha (1755-1814).

Kiedy w marcu 1789 roku von Reden wyruszył w podróż do Anglii, aby na miejscu znaleźć odpowiedź między innymi na szereg pytań i problemów z budową maszyn parowych, Friedrich przystąpił do samodzielnej budowy niewielkiej, przenośnej maszyny, o średnicy cylindra 20 cali. Ta, także atmosferyczna maszyna systemu Newcommena, w całości została wyprodukowana w Królewskiej Hucie Małapanew. Jednak cylindry trzeba było jeszcze zakupić w Anglii u Homfraya. Uruchomiona została 26 stycznia 1790 roku do tymczasowego osuszania starej sztolni „Boże Pomóż” (*Gotthelf*) tarnogórskiej kopalni. Warto zwrócić uwagę na fakt, że mimo mniejszej wydajności, koszt jej wykonania był wielokrotnie niższy od pierwszej, zakupionej u Homfraya.

W tym samym 1790 roku Huta w Ozimku rozpoczęła samodzielną produkcję cylindrów i kompletnych maszyn. Friedrich zbudował lub brał

udział w montażu i uruchomieniu co najmniej 4 maszyn parowych dla śląskiego przemysłu. Kompletnie maszyny i części do innych, sprowadzanych z Anglii, produkowane były pod jego nadzorem w Królewskiej Hucie Malapane. Wszystkie one były maszynami atmosferycznymi wg systemu Newcomena.

Kolejna, zmontowana przez Friedricha, maszyna atmosferyczna o średnicy cylindra 40 cali pochodziła z Anglii. Cylinder i pozostałe istotne części, na które zamówienie złożono jeszcze w 1788 roku, wyprodukowano w wytwórni Homfraya. Pozostałe części, na podstawie opisów oraz modeli z papieru i drewna przysłanych przez Bücklinga, wykonano w Ozimku, co komentuje Piernikarczyk: „*to też chwalono się, że hutę w Ozimku doprowadzono do poziomu techniki angielskiej*”. Uruchomiona została 27 stycznia 1791 roku na szybie „Pachaly” (*Pachaly-Schacht*) w Tarnowskich Górach. W październiku 1791 roku niedostatecznie doceniany Friedrich wyjechał na zawsze ze Śląska. Ostatnia atmosferyczna maszyna parowa sprowadzona z Anglii, o średnicy cylindra 48 cali, została zakupiona w wytwórni Banksa z Benthal. Przeznaczona była dla szybu „Heinitz” tarnogórskiej kopalni. Niektóre jej części także wykonano w Ozimku. Po raz pierwszy przy budowie i uruchomieniu tej maszyny zaangażowany był wspomniany już August Holzhausen, który przybył do Tarnowskich Gór w marcu 1792 roku, zastępując Friedricha. Kolejna maszyna, już systemu Watta, została dostarczona dla tarnogórskich kopalń przez Williama Wilkinsona z Staffordshire z Anglii. Uruchomiona 1 stycznia 1796 roku, była ostatnią maszyną sprowadzoną z Anglii.

Kolejne cylindry i kompletne maszyny parowe budowane były od roku 1796 w Królewskiej Hucie Małapanew w Ozimku, już w systemie Watta. Tylko w tym jednym roku wyprodukowano w niej cztery 24 calowe maszyny. Holzhausen budował kolejne maszyny dla kopalń Tarnowskich Gór: w 1798 roku 24 calowa do odwadniania szybu „Lis” (*Fuchs*) na Suchej Górze (*Trockenberg*), w latach 1799-1802 największą, 60 calową, do odwadniania szybu „Pomóż Boże” (*Gotthelfstollen*) i ostatnią dla Tarnowskich Gór, ósmą maszynę także w systemie zmodernizowanym przez Watta, w roku 1804.

Zapotrzebowanie na maszyny parowe stale wzrastało. Kiedy w roku 1796 Baulton & Watt odmówili dostarczenia, na zamówienie pruskiego rządu, nowoczesnej maszyny parowej dla Pruskiej Manufaktury Porcelany w Berlinie (*Porzellanmanufaktur Berlin, KPM*), **John Baidon** z pewnością we współpracy z Holzhausenem, zbudował ją samodzielnie w Gliwicach i Ozimku. Kiedy uruchomiono nowo wybudowaną,

znacznie bliżej położoną Królewską Odlewnię w Gliwicach w roku 1796, stopniowo tam przenoszono produkcję. Ostatecznie w roku 1808 Holzhausen przeniósł się do Gliwic na stałe. W całej swojej karierze skonstruował ponad 50 maszyn parowych, o łącznej mocy 770 koni mechanicznych, średnicy cylindra od 314 do 1570 mm i mocy jednostkowej od 4 do 80 KM.

Produkcja coraz bardziej nowoczesnych i efektywnych maszyn parowych w Ozimku jednak nie ustawała. Kontynuatorem dzieła Friedricha, Holzhausena i Baidona, konstruowania i budowy maszyn parowych w Królewskiej Hucie Małapanew w Ozimku był zięć Holzhausena, **Carl Schottelius**. Posiadając tak doskonałe zaplecze, Królewska Huta Małapanew produkowała coraz bardziej nowoczesne i efektywne urządzenia, m.in.: maszyny parowe, dmuchawy dwucylindryczne, prasy, piły, walce i wiele innych. W latach 1823-1853 wyprodukowano 8 kompletnych maszyn parowych oraz 157 urządzeń sterujących i części do nich. Schottelius ostatecznie opuścił Ozimek i przeniósł się na stałe do Gliwic na początku lat 30-tych XIX wieku, gdzie uruchomił własną fabrykę maszyn parowych.

Produkcję maszyn parowych w Ozimku kontynuowano. Budowano je dla najróżniejszych zakładów przemysłowych, tartaków i młynów. Także statki napędzane były maszynami parowymi z Ozimku. W roku 1862 produkcja maszyn parowych była tak intensywna, że pracowano dzień i noc. Aby sprostać zamówieniom o roku następnym wyposażono Warsztaty Maszynowe w maszynę parową napędzającą obrabiarkę. W zbiorach Muzeum Hutnictwa Doliny Małej Panwi znajdują się prawie kompletna maszyna parowa z sygnaturą „Malapane 1868”. Wiele wskazuje na to, że została wyprodukowana dla gorzelnicy majątku Poniszowice (*Ponischowitz*) nieopodal Gliwic. Dużą maszynę parową, przeznaczoną dla przemysłu energetycznego, wyprodukowano w roku 1892 dla Wrocławskiego Zakładu Energetycznego. W latach 1897/98 wyprodukowano kilka turbin i maszyn parowych. Ostatnią, wyprodukowaną w Ozimku, wydaje się niewielka maszyna parowa z roku 1903.

Warto poznać historię naszego miasta i Huty. Zastosowanie koksu do wytopu, budowa żelaznych mostów, maszyn parowych i wiele innych przełomowych dokonań, których realizatorami byli ozimeccy hutnicy, przyczyniło się w bardzo istotny sposób do industrializacji nie tylko Śląska. Myśl techniczna z Ozimka przez wieki promieniowała do wielu zakątków świata. Naszym obowiązkiem jest zachowanie dla potomnych tej wiedzy i zabytków ją dokumentujących.

Józef Tomasz Juros

* 15 lat w Unii Europejskiej * 15 lat w Unii Europejskiej * 15 lat w Unii Europejskiej *

Ozimek w Unii Europejskiej

Zgodnie z zapowiedzią z poprzedniego numeru Wiadomości Ozimskich zapraszamy Państwa do zapoznania się z kolejną odsłoną cyklu artykułów „Ozimek - 15 lat w Unii Europejskiej”. Tym razem prezentujemy projekty, na które otrzymaliśmy dofinansowanie w ramach następujących programów:

- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
- Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”
- Program Operacyjny „Rybnictwo i Morze” 2014-2020.

„Plon niesiemy plon w gospodarza dom! Organizacja dożynek gminnych w Gminie Ozimek”. Całość wydarzenia kosztowała 35 893,53 zł, dofinansowanie wyniosło 18 599,07 zł. Projekt zrealizowany był w ramach „Wdrażania lokalnych strategii rozwoju”. Jego celem było zorganizowanie po raz pierwszy od wielu lat wspólnych dożynek w gminie i integracja sołectw, które wcześniej samodzielnie je organizowały. Wydarzenie poprzedziło szkolenie z plecenia koron żniwnych dla kilkudziesięciu uczestników. Dożynki odbyły się w Krasiejowie w dniach 11-12.09.2010 r. Wydarzenie to promowało wspólną tradycję święta plonów. W trakcie imprezy został przeprowadzony konkurs koron żniwnych.

„Przebudowa istniejącego pawilonu handlowego na obiekt z pomieszczeniami biblioteki wiejskiej i salą spotkań mieszkańców sołectwa Grodziec” - od kilku lat mamy w Grodźcu pawilon, który pełni funkcje społeczno-kulturalne i w którym mogą się spotykać mieszkańcy w szczególności sołectwa Grodziec. Wartość projektu 419 742,69 zł, dofinansowanie 255 805,00 zł.

„Sentymentalna walizka - wieczer wspomnień seniorów” zrealizowano za 14 966,10 zł, dofinansowanie wyniosło 9 074,30 zł. Spotkanie seniorów odbyło się 6 października 2012 r. na terenie Juraparku, gdzie uczestnicy projektu wysłuchali wykładu na temat walorów turystycznych i kulturowych na terenie Lokalnej Grupy Działania „Kraina Dinosaurów”, który zachęcał do większej aktywności, np. poprzez udział w spływach kajakowych czy też wycieczkach rowerowych. Każdy otrzymał mapki ze ścieżkami rowerowymi. Spotkanie było doskonałą okazją do wspólnego spędzenia czasu w gronie przyjaciół, jak i szansą na przywołanie wspomnień z okresu młodości. Pomogła w tym „Galeria wspomnień” - multimedialna prezentacja zdjęć seniorów.

„Adaptacja części budynku przy ul. Sporackiej 19 w Krasiejowie na pomieszczenia Biblioteki Publicznej oraz Izby Historii Wsi” - realizacja projektu przyczyniła się do utworzenia w „starej” szkole w Krasiejowie Biblioteki Publicznej oraz Izby Historii Wsi poprzez wyremontowanie nieużywanych pomieszczeń szkoły. W Izbie Historii Wsi (na piętrze) zgromadzone wcześniej przez mieszkańców Krasiejowa eksponaty doczekały się ich prezentacji dostępnej dla mieszkańców Gminy Ozimek i przyjezdnych gości/turystów. Zapraszamy do odwiedzin. Wartość projektu: 370 762,10 zł, dofinansowanie: 215 052,00 zł.

„Modernizacja dwóch boisk na boiska wielofunkcyjne w miejscowościach Dylaki i Krasiejów” - realizacja projektu

przyczyniła się do wyremontowania boisk szkolnych w Dylakach i Krasiejowie.. W/w wielofunkcyjne boiska sportowe są ogólnodostępne dla mieszkańców obu miejscowości poprzez oddzielne wejścia na teren obiektu, na których zamontowane zostały również ławeczki i kosze na śmieci oraz ułożone zostały chodniki prowadzące do boisk, przez co tereny te pełnią funkcje terenów rekreacyjno-sportowych. Realizacja operacji przyczyniła się do pobudzenia aktywności mieszkańców, wzmocniła ich więzi z miejscem zamieszkania oraz podniosła jakość życia. Mieszkańcy mogą aktywnie spędzać czas, rozwijać swoje sportowe zainteresowania, integrować się poprzez np. organizację turniejów piłki siatkowej, koszykówki czy tenisa ziemnego. Wartość projektu: 624 279,12 zł, dofinansowanie: 406 035,00 zł.

„Adaptacja części pomieszczeń budynku remizy strażackiej w Schodni na salę wielofunkcyjną z zapleczem” - dzięki realizacji projektu w Schodni mamy w budynku remizy strażackiej salę wielofunkcyjną wraz z zapleczem sanitarnym i szatniami. Sala ze względu na wymiary przeznaczona jest do amatorskich rozgrywek sportowych dla lokalnej społeczności (gra w koszykówkę, siatkówkę), zajęć ogólnorozwojowych (aerobik, rytmika), a także do spotkań okolicznościowych (występy grupy teatralnej, tanecznej, wystawy tematyczne) dla dzieci i dorosłych mieszkańców Schodni, którzy są głównymi odbiorcami projektu. Wartość projektu: 736 965,51 zł, dofinansowanie: 481 376,00 zł.

„Przygoda z wędką” to wydarzenie, które miało miejsce w Biestrzynie w dniach 25 i 26 maja 2013 r. Projekt zrealizowano za kwotę 28 334,33 zł, dofinansowanie 20 124,34 zł. Frekwencja i pogoda dopisały, w działaniu aktywnie uczestniczyły całe rodziny, każda ze szkół miała swoją reprezentację. Po kilkugodzinnym wędkowaniu, przy sprzyjającej aurze, na uczestników zawodów czekał ciepły posiłek. Uczestnicy projektu oprócz udziału w zawodach mieli możliwość obejrzenia profesjonalny pokaz spławikowego wędkarstwa sportowego, uzyskać wiedzę nt. tradycji wędkarskich i hodowli ryb. Otrzymali również niezbędnik małego wędkarza. Po emocjach związanych z zawodami, w oczekiwaniu na wyniki zawodów, można było popływać łodziami. Zwycięzcy poszczególnych kategorii otrzymali nagrody. Zwieńczeniem realizacji projektu była fotorelacja z przebiegu dwudniowej imprezy, wydana w formie książeczek z odrywanymi widokówkami, która promowała nasz atrakcyjny region oraz tradycje wędkarskie.

„Utworzenie siłowni plenerowych w Szczedrzyku i Krasiejowie oraz placu

zabaw w Krasiejowie” kwota ogółem 71 216,39 zł, dofinansowanie 45 936,00 zł. W ramach realizacji operacji utworzono plac zabaw w Krasiejowie, wyposażony w urządzenia zabawowe, zainstalowane na powierzchni z piasku, przy których umieszczono ławki i kosze na śmieci; siłownię plenerową w Krasiejowie, w skład której wchodził zestaw urządzeń biegacz (piechur) i orbitrek, zestaw urządzeń twister (trenazer talii i bioder) i wahadło, zestaw urządzeń wyciskanie siedząc (motyl) i wyciąg górny (krzeselko do podnoszenia masy ciała); siłownię plenerową w Szczedrzyku składająca się z zestawu urządzeń rower (jeździec) i wioślarz, zestawu urządzeń biegacz (piechur) i orbitrek, zestawu urządzeń wyciskanie siedząc (motyl) i wyciąg górny (krzeselko do podnoszenia masy ciała).

„Budowa wiaty wolnostojącej w konstrukcji drewnianej w Ozimku” kosztowała 35 377,00 zł, dofinansowanie wyniosło 23 009,43 zł. Wiata została postawiona przy Szkole Podstawowej nr 2 w Ozimku. Realizacja projektu przyczyniła się do stworzenia sprzyjających warunków do spędzania wolnego czasu, nawiązywania kontaktów społecznych dla mieszkańców Ozimka i Nowej Schodni.

„Przebudowa centrum w miejscowości Szczedrzyk”. W ramach operacji typu „Kształtowanie przestrzeni publicznej” zaprojektowano kompleksowe zagospodarowanie terenu poprzez jego przebudowę. W chwili obecnej został wyłoniony wykonawca usługi. Kwota przedsięwzięcia wraz z dokumentacją wynosi ogółem 706 838,77 zł, dofinansowanie 449 761,00 zł.

„Modernizacja skwerku miejskiego przy Domu Kultury w Ozimku”. W ramach projektu wykonana została inwestycja polegająca na modernizacji placu przy Domu Kultury na skwer miejski z podświetlaną fontanną w centralnej części, placem zabaw dla dzieci, miejscami odpoczynku w postaci ławek, chodnikami oraz dużą ilością zieleni, a także oświetleniem. Koszt inwestycji: 375 642,58 PLN 317 642,43 zł, dofinansowanie 219 084,00 zł.

„Zwiększenie atrakcyjności regionu zależnego od rybactwa poprzez utworzenie punktu informacji turystycznej i ścieżki dydaktycznej wraz z drogą dojazdową w Biestrzynie”. W ramach projektu zrealizowano inwestycję polegającą na wykonaniu ok. 1 km. ścieżki dydaktycznej pełniącej funkcje edukacyjno-rekreacyjne, wzdłuż której umieszczono 20 sztuk tablic edukacyjnych. Zastosowanie ścieżki znajduje odzwierciedlenie w kształtowaniu świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży, ponieważ stworzyło możliwość realizowania np. zajęć lekcyjnych w terenie z wykorzystaniem informacji dotyczących ryb i roślinności występujących na tym obszarze oraz obserwowania flory i fauny z punktu widokowego stanowiącego zakończenie ścieżki edukacyjnej, aktywnego spędzania czasu mieszkańców i turystów w postaci spacerów, przejażdżek rowerowych, uprawiania nordic walking itp. Ścieżka dydaktyczna pełni funkcje swoistego rodzaju trasy spacerowej brzegiem zbiorników.

Utworzono punkt informacji turystycznej mający za zadanie przedstawienie oferty rekreacyjno-turystycznej zarówno dla mieszkańców gminy jak i turystów w postaci trzech tablic informacyjnych znajdujących się w kluczowych miejscach terenu objętego inwestycją, stanowiących źródło informacji o terenie, jego atrakcjach i bazie turystycznej. Wyremontowano elementy małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, przystosowano teren do przyjęcia turystów w postaci wykonania miejsc parkingowych, chodników, bramy wjazdowej, zabezpieczenia miejsca odpoczynku ogrodzeniem, zainstalowaniu ławek i koszy na śmieci, a także pracach remontowych w obiektach typu: Koliba, Smażalnia, Domek typu BRDA. Przebudowano odcinek drogi dojazdowej do miejsca objętego inwestycją, polegającej na polepszeniu jej nawierzchni. **Całkowity koszt inwestycji:** 406 262,80 zł, dofinansowanie 270 835,77 zł.

„Zwiększenie atrakcyjności regionu poprzez utworzenie ścieżki rowerowej w Grodźcu”. Kwota ogółem 431 1761,59 zł, dofinansowanie 284 664,00 zł. Podczas realizacji projektu przy ul. Klasztornej w Grodźcu powstała ścieżka pieszo - rowerowa. Wzdłuż trasy ścieżki zostały stworzone miejsca odpoczynku - w każdym punkcie znajduje się ławka oraz miejsca parkingowe (stojaki) dla rowerów oraz tablice, przedstawiające informacje na temat atrakcji rekreacyjno-turystycznych gminy Ozimek. Na całej długości ścieżki umieszczono słupki oddzielające ścieżkę rowerową od drogi jako elementy niezbędne do prawidłowego funkcjonowania ścieżki ze względu na bezpieczeństwo jej użytkowników. Dzięki realizacji projektu stworzone zostały warunki do aktywnego spędzania czasu wolnego dla mieszkańców a także turystów licznie odwiedzających naszą gminę, dla których potrzeba aktywnych form wypoczynku jest coraz większa, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży.

„Modernizacja trybun na boisku sportowym w Ozimku” kwota ogółem 781 286,04 zł, dofinansowanie 284 666,00 zł. W ramach realizacji operacji powstały nowe trybuny na boisku sportowym w Ozimku. Zakres rzeczowy operacji: rozbiorca istniejących trybun wraz ze schodami, wykonanie nowych trybun wraz ze schodami, wykonanie murka ozdobnego oraz barierki, wykonanie nawierzchni chodników i przejść z kostki betonowej.

„Przebudowa pomieszczeń Domu Kultury wraz z ich wyposażeniem na cele promocyjno-edukacyjne związane z kulturą rybacką” W ramach projektu wyremontowane zostaną pomieszczenia Domu Kultury oraz zakupione zostanie wyposażenie w salce kameralnej. Pomieszczenie otrzyma nowy wygląd i funkcję. Całkowite koszty projektu: 352 081,83 PLN, dofinansowanie: 200 000,00 PLN. Termin zakończenia realizacji projektu: wrzesień 2019r.

W kolejnym wydaniu przedstawimy Państwu trzecią - ostatnią już odsłonę zrealizowanych projektów w naszej Gminie. Zapraszamy do lektury.

* 15 lat w Unii Europejskiej * 15 lat w Unii Europejskiej * 15 lat w Unii Europejskiej *

Turniej siatkówki w SP nr 3

W dniu 11 maja w Szkole Podstawowej nr 3 w Ozimku odbył się, zorganizowany po raz trzeci, turniej piłki siatkowej pod patronatem dyrektora szkoły Dariusza Górniaszka. Organizatorem turnieju był Waldemar Jamróż - nauczyciel wychowania fizycznego z SP nr 3.

Uczestnicy turnieju siatkówki.

W tegorocznym turnieju brało udział 6 zespołów: 3 męskie i 3 żeńskie. Mecze rozgrywane były do trzech wygranych setów. W kategorii męczyzn zwyciężyła drużyna „Promil” z Ozimka pokonując stosunkiem setów 3:0 zespoły „High Team” z Wysokiej (25-20, 25-22, 25-23) i „Baier Boys” z Wrocławia (25-13, 25-19, 28-26). Barwy Ozimka reprezentowali: Tomasz Jaroch, Grzegorz Stasiukiewicz, Michał i Bogdan Czapkowski, Dariusz Kwiatkowski, Mieczysław Jurkiewicz, Marek Rutka, Marcin i Arkadiusz Mrozek.

W kategorii kobiet pierwsze miejsce zajął zespół „Girls Power”

z Wrocławia, drugie „Pinky Team” z Wrocławia, a trzecie „18+” z Ozimka. Nasze dziewczęta grały w składzie: Barbara Werner, Małgorzata Kuchne, Ewa Kwiatkowska, Agnieszka Suchacka, Lidia Purwin, Iwona Musiał, Ula Musiał, Iwona Olszewska. Mecze kobiet sędziowała Małgorzata Górniaszek, a męczyzn Jarosław Szyklarz.

Na zakończenie wszyscy zawodnicy otrzymali z rąk dyrektora Dariusza Górniaszka pamiątkowe medale, a drużyny nagrodzono dyplomami. Po turnieju jego uczestnicy spotkali się na zabawie tanecznej w restauracji „Nowa”.

(jad)

Strzeleckie rezultaty

Wielobój rezerwistów NATO

1 czerwca odbyły się zawody strzeleckie w Czechach - V Puchar KVZ Stare Brno, w których startował sierżant Jerzy Urbaniak z Ozimka, członek Klubu Strzeleckiego KZR LOK Opole.

Całe podium zawodów zajęli Polacy. Pierwsze miejsce wywalczył Mirosław Kowalski, drugie Marek Kotowicz (obaj z klubu Neptun Kosakowo), a trzeci w klasyfikacji indywidualnej był Jerzy Urbaniak. Drużynowo wygrał klub Neptun Kosakowo. Klub Silesia ze Śląska, w którego składzie występował na tych zawodach Jerzy Urbaniak, uplasował się na czwartym miejscu. Strzelano z różnego rodzaju karabinów i pistoletów, na zmienne odległości i postawy.

Na zdjęciu od lewej: M. Kotowicz, J. Urbaniak, M. Kowalski.

(jad)

Gala - 15 lat opolskiej nauki i edukacji w UE: Gmina Ozimek wyróżniona

15 maja br. w Centrum Wystawienniczo-Kongresowym w Opolu zorganizowano galę - „15 lat opolskiej nauki i edukacji w Unii Europejskiej”.

W godzinach porannych zaproszono uczniów, na których czekało szereg atrakcji i zabaw. Z Gminy Ozimek uczestniczyli uczniowie ze Publicznej Szkoły Podstawowej nr 1 w Ozimku, którzy otrzymali zaproszenie w uznaniu za realizację licznych projektów wspieranych przez Regionalne Centrum Rozwoju Edukacji w Opolu.

Zaś popołudniu odbyła się główna część, podczas której nasza gmina została wyróżniona za pozyskiwanie z sukcesem środków europejskich na rozwój edukacji w Województwie Opolskim w latach 2004-2019, a symboliczny dyplom odebrał burmistrz Jan Labus.

Do największych przedsięwzięć należały m.in. Termomodernizacja budynku Przedszkola Publicznego nr 2 w Ozimku, Poprawa efektywności energetycznej Gminnego Zespołu Szkół w Ozimku poprzez termomodernizację obiektu oraz wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych oraz POKL „Szkoła pełna pomysłów”.

Podczas gali marszałek Andrzej Buła podziękował także wszystkim włodarzom, dyrektorom i pracownikom oświaty, którzy przyczynili się do rozwoju nauki i edukacji w naszym województwie.

Wśród uczestników byli także dyrektorzy - Danuta Kłysińska (Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 w Ozimku) - i Elżbieta Pluta (Publiczna Szkoła Podstawowa w Dylakach).

Marcin Widera

Spartakiada Przedszkolaka

6 czerwca Kompleks Boisk Orlik w Ozimku odwiedziły przedszkolaki z Przedszkola Publicznego nr 1 w Ozimku aby, wystartować w „Spartakiadzie Przedszkolaka”.

Liczną grupę małych sportowców przywitał burmistrz Ozimka Jan Labus, który, życząc wszystkim przybyłym udanej zabawy, oficjalnie otworzył zawody. Zmagania odbywały się na dwóch boiskach naszego kompleksu. Na boisku wielofunkcyjnym odbywała się rywalizacja w wyścigach rzędów, a na boisku „zielonym” milusińscy uczestniczyli w grach i zabawach, przygotowanych przez animatorów sportu. Przedszkolaki nie oszczędzały się, dając z siebie wszystko. Pomimo mocno palącego słońca, było mnóstwo śmiechu i pozytywnej energii.

Na zakończenie wszyscy zostali uhonorowani pamiątkowymi dyplomami uczestnictwa w spartakiadzie, które wręczał burmistrz. Nie zabrakło również tego, co dzieciaki lubią najbardziej, czyli słodkości w postaci soczków i batoników.

Ł. Obrębski

Przedszkolaki na „Orliku”.

Podziękowanie dla Pani Dyrektor Jolanty Szyszka Przedszkola Publicznego Nr 1 w Ozimku

Coś się kończy, coś się zaczyna. Dla Pani kończy się czas trudnej i pełnej wyrzeczeń, ale jakże satysfakcjonującej pracy nauczyciela i Dyrektora przedszkola, a zaczyna się czas zasłużonego wypoczynku w gronie rodziny i przyjaciół. Życzymy, aby wszystkie plany i marzenia odkładane na później się spełniły, aby znalazła Pani czas dla siebie oraz realizację swoich pasji. Życzymy również dobrego zdrowia, ciepła i spokoju w życiu osobistym. Szczerze dziękujemy za wszystkie dobre momenty, które zapewne każdy z nas będzie miał w swojej pamięci.

Personel Przedszkola Publicznego Nr 1 w Ozimku

Szkoła SuperBabci i SuperDziadka: Uroczyste zakończenie roku kulturalno-oświatowego

29 maja br. sala widowiskowa ozimskiego Domu Kultury gościła mieszkańców z Gminy Ozimek, którzy są uczniami Szkoły SuperBabci i SuperDziadka w Ozimku.

Uroczystości prowadziła **Halina Oster** - pedagogożka i animatorka kultury, która od lat jest zaangażowana w działalność na rzecz aktywizacji wielu społeczności i integracji międzypokoleniowej. Jest założycielką Szkoły SuperBabci i Superdziadka w Ozimku. W uroczystościach uczestniczyli także wicemarszałek **Roman Kolek**, burmistrz **Jan Labus**, zastępca burmistrza **Zbigniew Kowalczyk** oraz radni **Jan Polaczek** i **Zygmunt Olbryt**, jak również przedstawicielka menadżerka wyższej szkoły bankowej pani dr Joanna Wawrzyniak.

Burmistrz Jan Labus oraz marszałek Roman Kolek podziękowali Halinie Oster oraz pogratulowali uczestnikom, życząc wszystkim dalszej prężnej działalności i sukcesów. Dla wszystkich uczniów przygotowano także świadectwa z ocenami za kolejny rok edukacji oraz dyplomy za uczestnictwo w działaniach szkoły, które

wręczali wódcarze miasta i województwa.

Pani Oster złożyła także serdeczne podziękowania burmistrzowi Ozimka Janowi Labusowi za wsparcie inicjatywy oraz dyrektorowi Domu Kultury **Justynie Wajs-Fijałkowskiej** za dobrą współpracę, która rozpoczęła się już przed realizacją projektu z budżetu obywatelskiego, a szczególne podziękowania skierowała do uczestników zajęć oraz osób wspierających jej działalność, bez których zaangażowania to wszystko nie było by możliwe.

Zwieńczeniem wieczoru był przepiękny koncert Jazz Bar Band z Katowic pt. „Od Osieckiej do Stinga”. Imprezę zorganizowano w ramach Budżetu Obywatelskiego Miasta Ozimka na 2019 rok.

Marcin Widera

Z okazji 60-tych urodzin

Gratulacje dla Pavla Kolara

Pavel Kolar - nasz Honorowy Obywatel, który jest współautorem podpisanego w dniu 17.05.1997 r. układu o partnerstwie i wzajemnej współpracy miast Ozimek - Rýmařov ukończył 60 lat.

Jako jeden ze sterników władz samorządowych Rymarzowa, potrafił przekonać do tego partnerstwa Radnych swojego miasta oraz jego mieszkańców, którym rekomendował Ozimek z jego walorami i problemami, tak bardzo zbliżonymi do swoich. Z jego inicjatywy odbywały się spotkania radnych, komisji problemowych, grup społecznych o różnych zainteresowaniach (strażaków ochotników, wędkarzy, nauczycieli, artystów- amatorów). Jego dokładna znajomość specyfiki naszej gminy, jej problemów i bolączek, sukcesów i porażek, a także ludzi i załóg zaowocowała wzajemnym zrozumieniem i wymianą doświadczeń. Okazał wielką dyspozycyjność i otwartość na potrzeby gości z Polski.

Z osobistymi życzeniami oraz pozdrowieniami Burmistrza Ozimka **Jana Labusa** i **Rady Miejskiej** w Ozimku jubilat odwiedził przyjaciele z Ozimka w składzie - były Burmistrz Ozimka - **Andrzej Sobczak** - także współautor aktu partnerstwa z Rymarzowem, **Werner Klimek** - były Przewodniczący Rady Miejskiej w Ozimku oraz **Marek Musiał** - który jako radny był odpowiedzialny za sprawy związane z partnerstwem z Rymarzowem.

Wśród obecnych byli także liczni przyjaciele Gminy Ozimek m.in. **Mirosław Slovacek**, który będąc starostą Rymarzowa rozpoczął kontakty z Ozimkiem i przewodniczył podczas pierwszej wizyty na początku lat 90.

Marcin Widera

PP Krasiejów:

30-lecie za nami

Bardzo urozmaicony program, liczne występy, dmuchańce i bogaty bufet czekały na uczestników festynu z okazji 30-lecia działalności Przedszkola Publicznego nr 5 w Krasiejowie.

Przybyłych gości przywitała dyrektorka placówki **Elżbieta Kwapisz**, która nie kryła ogromnego wzruszenia. Jej placówka cieszy się wielkim uznaniem rodziców, podopiecznych oraz władz samorządowych. Wśród zaproszonych byli także burmistrz **Jan Labus**, radni miejscy **Tadeusz Markulak** i **Bernard Sklorz** oraz radny powiatowy **Krzysztof Koźlik**.

Podczas uroczystego otwarcia głos zabrał nasz wódcarz Jan Labus, który złożył serdeczne gratulacje i wyrazy uznania za dotychczasowe zaangażowanie w pracę na rzecz przedszkola. Przekazał także okolicznościowy dyplom

i bukiet kwiatów na ręce dyrektora **Elżbiety Kwapisz**. Ponadto z okazji urodzin placówka otrzymała voucher na 1000 zł oraz słodczyce dla maluchów.

W ramach programu artystycznego wystąpiły młode talenty z przedszkola, które zaprezentowały liczne układy taneczne, zaśpiewały i recytowały - a każdy występ cieszył się gromkimi brawami.

Na najmłodszych czekały także dmuchańce, animacje i wiele innych atrakcji. Zaś dla dorosłych przygotowano bogaty bufet z ciastem i grillem.

Marcin Widera

WAŻNA INFORMACJA DOT. POTWIERDZANIA PROFILU ZAUFANEGO!

W związku z licznymi zapytaniami dot. profilu zaufanego informujemy, że Gmina Ozimek nie jest upoważniona do zakładania profili zaufanych tylko do ich potwierdzania.

W związku z powyższym, aby w pełni korzystać z systemu ePUAP, w pierwszej kolejności należy założyć swoje konto na stronie www.epuap.gov.pl i wypełnić formularz rejestracyjny. W formularzu rejestracyjnym należy podać imię, nazwisko, login, hasło, e-mail, numer PESEL oraz numer telefonu. Należy również oświadczyć,

że zapoznano się z zakresem i warunkami korzystania z ePUAP oraz wyrazić zgodę na przetwarzanie swoich danych osobowych. Podczas rejestracji konta ePUAP na podany przez użytkownika numer telefonu przesyłany jest kod autoryzacyjny. Wówczas system automatycznie wysła wniosek o założenie Profilu Zaufanego, który następnie należy uwierzytelnić. W tym celu w terminie 14 dni należy udać się do Urzędu Gminy i Miasta w Ozimku z dowodem tożsamości.